

Hevesy György Kárpát-medencei Kémiaverseny
Kerületi forduló
2022. február 9. 14.00–15.00
Munkaidő: 60 perc
7. évfolyam

A feladatlap megoldásához kizárólag elektronikus adatok tárolására nem alkalmas zsebszámológép használható. A számológépet nem helyettesítheti mobiltelefon!

Ügyelj! Minden végeredményt vezess át a megoldólpra! Törekedjél a szép külalakra!

1. Anyagok összetétele (5 pont)

Dönts el, milyen összetételűek a megadott anyagok! Tegy X-et minden oszlop megfelelő helyére!

	ásvány- víz	desztillált víz	kén	vas	rozsdá	ételecet	ammónia	benzín	nátrium- hidroxid	ezüst
elem										
vegyület										
keverék										

2. Ismert anyagok tulajdonságai (8 pont)

Ismert anyagokra jellemző tulajdonságokat sorolunk fel. Add meg a megfelelő anyag nevét!

- a) Lilásszürke színű, vízben jól oldódó, szilárd anyag.
- b) A Földön – természetes körülmények között – mindhárom halmazállapotban előfordul.
- c) A cukor hevítésekor visszamaradó anyag, egy szilárd halmazállapotú elem.
- d) Szürke színű, jól hajlítható fém, mely vakító, fehér fénnel ég.
- e) Etil-alkoholban barnán, benzinben lilán oldódó elem.
- f) Vízbontás során keletkező, a levegőnél nagyobb sűrűségű gáz.
- g) A nátrium egyik vegyülete, nagy mennyiségben fordul elő oldott állapotban a tengervízben.
- h) A növények a fotoszintézis során ezt az anyagot használják fel. A meszes vizet zavarossá teszi.

a)
b)
c)
d)
e)
f)
g)
h)

3. Keverékek szétválasztása (5 pont)

Add meg, melyik elválasztási műveletet kell végeznünk az alábbi esetekben! Az elválasztási művelet nevét add meg!

- a) Egy folyadéktól külön akarjuk választani a benne nem oldódó szilárd anyagot.
- b) Összekevert vasport és kénport akarunk különválasztani.
- c) Az oldatból csak az oldott anyagot szeretnénk kinyerni, minél egyszerűbben.
- d) Az oldatból elsősorban az oldószerre van szükségünk.
- e) Sóderből szeretnénk kavicshoz jutni.

a)
b)
c)
d)
e)

4. Fizikai és kémiai változások (8 pont)

Írd az alábbi állítások mellé a megfelelő betűjelet! Mindegyik állításhoz csak egy betűt rendelj!

- A) Exoterm fizikai változás
- B) Endoterm fizikai változás
- C) Exoterm kémiai változás
- D) Endoterm kémiai változás

1. a jégdarab megolvadása egy pohár vízben
2. a cukor karamellizálódása
3. a tápanyag lebomlása a sejtekben
4. nátrium-hidroxid oldódása vízben
5. a puszkapor robbanása
6. egy rézgálickristály elporítása dörzsmozsárban
7. a kámfor szublimálása
8. vízből hidrogén és oxigén készítése

5. A fémek és a nemfémek tulajdonságai (8 pont)

Hasonlítsd össze a fémek és a nemfémek tulajdonságait! Döntsd el, hogy az alábbi táblázat melyik cellájába tartoznak a felsorolt tulajdonságok betűjelei! Két tulajdonság betűjele két cellához is tartozik, kettő pedig kimarad.

- A) egyes képviselőik szilárdak
- B) egyes képviselőik légneműek
- C) egyes képviselőik éghetőek
- D) mindegyikük színe szürke

	<i>fizikai tulajdonság</i>	<i>kémiai tulajdonság</i>
fémek		
nemfémek		

- E) egyszerűbb anyagokra bonthatóak
- F) szilárd halmazállapotban mind vezetik az elektromos áramot

kimarad	
---------	--

6. Oldatok összetétele (10 pont)

Számold ki, hány tömegszázalékosak az alábbi módon elkészített oldatok! Számításaidat külön papíron végezd el, a cellákba csak a végeredményt írd be!

- a) 100 g vízben 25 g sót oldunk föl.
- b) 75 g vízben 25 g sót oldunk föl.
- c) Valamennyi sót vele megegyező tömegű vízben oldunk föl.
- d) Olyan oldatot készítünk, melyben az oldott anyag és az oldószer tömegaránya 1:7.
- e) 100 g 20 tömeg%-os oldatból elpárologtatunk 10 g vizet.
- f) 100 g 20 tömeg%-os oldatban föloldunk további 10 g sót.

a)
b)
c)
d)
e)
f)

7. A tej (8 pont)

Egy népszerű tejmárka összetételét a mellékelt ábra mutatja. Tegyük fel, hogy a tej sűrűsége 1 g/ml, azaz egy nagyobbfajta pohárnyi, 250 ml tej tömege 250 g.

	<u>Egy adagban</u> <u>(250 ml)</u>	<u>Ez hány %-a</u> <u>az INBÉ-nek</u>
Energia	583 kJ 140 kcal	7% 7%
Zsír	7,0 g	10%
– amelyből telített zsírsavak	5,0 g	25%
Szénhidrát	11,5 g	4%
– amelyből cukrok	11,5 g	13%
Fehérje	7,5 g	15%
Só	0,33 g	6%

- a) Számítsd ki, hány tömegszázalék zsírt tartalmaz ez a tej!

a)

- b) Határozd meg, hány g vizet tartalmaz egy adag (250 ml) tej, feltételezve, hogy az ábrán megadottakon kívül más oldott anyagot nem tartalmaz!

b)

- c) Ennek alapján számítsd ki, hány g vizet tartalmaz 100 g tej!

c)

- d) Egy átlagos felnőtt ember irányadó napi beviteli értéke (INBÉ) 20 g telített zsírsav. Tegyük föl, hogy ezt valaki kizárólag tejből kívánja fedezni. Számítsd ki, hány liter tejet kell fogyasztania az illetőnek naponta!

d)

8. Kristálynövesztés (8 pont)

Az egyik fajta, játékboltban vásárolható kristálynövesztő készletben salétrom (kálium-nitrát) található. Egy tasak 50 g salétromot tartalmaz. Ebből 80 °C-on a minimálisan szükséges mennyiségű vízzel oldatot készítünk, majd az edény tetején keresztbe fektetett pálcáról cérnát lógatunk az oldatba. Egy idő múlva apró kristályok keletkeznek a cérnaszál végén, s ahogy az oldat 20 °C-ig hűl, állandóan növekedve szép, szabályos alakot vesznek föl.

100 g víz 20 °C-on 32 g salétromot old, míg ugyancsak 100 g víz 80 °C-on már 167 g salétromot képes föloldani. (A számolás során tekintsünk el a víz párolgásától!)

- a) Mekkora tömegű víz szükséges, hogy az 50 g salétromból 80 °C-os oldatot készítsünk?

a)

- b) Mekkora tömegű lesz a 20 °C-os oldat?

b)

- c) Mekkora tömegű kristály csapódik ki a 20 °C-os oldatból?

c)

- d) A kicsapódott kristályok hány %-át teszik ki az eredetileg föloldott salétromnak?

d)

Minden megoldást vezess át a megoldólapra! Törekedjél a szép külalakra!

Megoldólap

A tanuló neve: ..... A felkészítő tanár neve: .....

A tanuló iskolája: ..... Általános iskola / Gimnázium (Húzd alá a megfelelőt!)

1. Anyagok összetétele

	<i>ásvány- víz</i>	<i>desztillált víz</i>	<i>kén</i>	<i>vas</i>	<i>rozsdá</i>	<i>ételecet</i>	<i>ammónia</i>	<i>benzin</i>	<i>nátrium- hidroxid</i>	<i>ezüst</i>
elem										
vegyület										
keverék										

..... / 5 pont

2. Ismert anyagok

(az anyag neve)

a)
b)
c)
d)
e)
f)
g)
h)

..... / 8 pont

3. Keverékek

(elválasztási művelet neve)

a)
b)
c)
d)
e)

..... / 5 pont

4. Fizikai és kémiai változások

(betű)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

..... / 8 pont

5. Fémek és nemfémek

(betű)

	<i>fizikai tulajdonság</i>	<i>kémiai tulajdonság</i>
fémek elemek		
nemfémek elemek		
kimarad		

..... / 8 pont

6. Oldatok

(végeredmények mértékegységgel vagy a %-jellel)

a)
b)
c)
d)
e)
f)

..... / 10 pont

7. A tej

a)
b)
c)
d)

..... / 8 pont

8. Kristályok

a)
b)
c)
d)

..... / 8 pont

Összes pontszám: 60 pont

Elért pontszám: ..... pont

Javító tanár: .....